

STATSMINISTERN

Anförande 1.5.1971
Norrköping och
Flinspång.

Den första maj betyder gemenskap och sammanhållning.

Generation efter generation har människor denna dag samlats kring gemensamma ideal och bakom en samlad praktisk politik.

Mycket i vårt samhälle har förändrats. Ändå känner människor na igen sig i demonstrationstågen. Där finns prägeln av högtid och tradition. Där finns beslutsamhet att bekämpa orättfärdigheten och att avskaffa orättvisorna. Men ~~det~~ *den* finns också alltid den ljusa förhoppningen om fred i världen och en fredlig och harmonisk samhällsutveckling. Det finns

anledning att erinra om detta i denna det tilltagande våldets tid. I en kritisk tid då våldet går över världen och tagit sig tragiska uttryck även i vårt land har vi särskild anledning att slå vakt om vår fredliga och demokratiska tradition. Terrordåd och våldshandlingar får inte ha någon plats hos oss. Vi kommer under inga förhållanden att acceptera terroristgrupperns verksamhet i vårt land. De skall med kraft bekämpas.

~~Handskrivning i blått i vänster marginal
En del av denna handskrivning är utslagen i en annan
Färdig handskrivning i blått i höger marginal
An ledning om detta i vår tid
Handskrivning i blått i höger marginal.~~

12/10

H. Palm

invald med Ni,
Levande bi
i vald med

Men jag vill allvarligt varna för att låta det inträffade bli en anledning till främlingsfientlighet i det svenska samhället. De hundratusentals invandrare som kommit till oss ~~i stor omfattning~~ under efterkrigstiden gör en värdefull arbetsinsats i det ~~svenska arbetslivet och de~~ svenska samhället. Många av dem går i våra led denna 1 maj, kanske framförallt på de industriforter där en så stor del av det svenska välståndet skapas.

Självfallet har invandrarna fel och brister - precis som vi andra. Men det understryker snarast vår gemenskap med dem och vårt gemensamma ansvar för att tillsammans med invandrarna skapa ett

bättre och mänskligare samhälle. Vi döljer inte att den snabba och omfattande invandringen skapat problem ~~✓~~ för oss ~~och inte minst för invandrarna~~.

På nytt understryker det i ~~stället~~ vårt gemensamma ansvar för att deras anpassning till det svenska samhället, till arbetslivet och det ~~vack-~~liga och politiska livet underlättas. För detta har samhället, näringslivet, organisationer och enskilda ett stort ansvar. De invandrare som idag finns ibland oss och som verkar i det svenska arbetslivet skall denna 1 maj kunna känna sig välkomna och veta att de ~~kan~~ ^{kan} höra hemma i vår gemenskap.

1 maj-märket i år bär Gustav Möllers bild. Men i själva verket erinras vi om honom varje dag. Våra sociala försäkringar, folkpension, semester - allt detta är i hög grad Gustav Möllers verk.

Men hans gärning lever också på ett annat plan. Han höll orubbligt fast vid sin demokratiska reformistiska grundsyn. Utan den hade Gustav Möller och arbetarrörelsen aldrig kunnat uträtta något.

Det innebär att organisera människorna och att slå vakt om den enighet och sammanhållning som organisationen är ett uttryck för.

6

"Vi vill ha folkförsäkringar, icke arbetarför-
säkringar", sa en gång Gustav Möller. Därri ligger
viljan att samla icke endast en samhällsklass utan
att vidga solidariteten till att omfatta hela
samhället.

14

Gustav Möller ville samla människorna och den
trygghetspolitik han stod för bidrog utan tvivel
till att samla nationen ~~h~~ ~~en~~ ~~svå~~ ~~rtid~~. Men för
att lyckas med det blev han tvungen att ta strid.

"Mitt öde blev stridsmannens", yttrade han vid
ett tillfälle. Hans blev demokratiens, trygghetens
och reformismens stridsman.

Den reformistiska grundsyn som vägledde Gustav Möller och hans generation överger vi aldrig.

Den har visat sin livskraft. De stred mot konser-
vativ^u motståndare. De stred mot diktaturanhäng-
are, splittrare och sekterister som ville för-
svaga arbetarrörelsen. Och vann sin strid.

1919 sade Hjalmar Branting: "Vi ha kämpat en mans-
ålder för demokratin. Icke skall man kunna inbillas
oss, att det vi kämpat för är en värdelös illusion.

Finns det verkligen någon, som på allvar önskar,
att vi skulle stå där vi stodo, då rösträtts-
kampen började? Envar förstår, att något sådant
är orimligt. De flesta torde även inse, att ett

.....

8

det är farligt att försvaga känslan här för hos arbetarna, ty detta kan komma att få till följd, att de andra klasserna åter rycka makten till sig. De klasser, som stå emot arbetarklassen, kunna egentligen icke tänka sig bättre bundsförvanter än dem, som bland arbetarna försöka framställa demokratin som värdeöst bosch."

Bakom de självutnämnda eliternas och sekteristernas eländiga frasser och okvädinsord döljer sig ideologisk vilsenhet och bristande kontakt med verkligheten. Gustav Möller hade inte tid med revolutionsromantik. Reformarbetet kunde inte

vänta. Inte heller nu har vi tid med revolutionsromantik. Vi har alltför mycket att uträtta. Men frågan om reformismen och demokratin förblir ändå aktuell. Varje generation måste ta ställning.

Demokratin och reformismen måste ständigt visa sin livskraft genom att lösa de problem som människorna ställs inför. En demokrati och reformism som står stilla förlorar sin handlingsförmåga.

Om fred och demokrati handlar våra paroller denna första maj, liksom så många gånger tidigare.

Trots att våra egna problem är nog så påträngande har vi ändå förmånen att kunna se fram emot ett fredligt samhällsarbete på demokratisk grund. Vi behöver inte kämpa för vår frihet. Vi behöver inte frukta förföljelsen.

Men låt oss inte glömma den som lider under oför-
rätten och diktaturen. I Södra Afrika härskar
alltjämt raspolitikens vederstyggliga teorier.
Den grekiska demokratin har just börjat sitt femte
år i landsflykt. Svält, krig och förödelse är
människors lott i Östpakistan.

I många år nu har vi demonstrerat för fred och

11

nationellt oberoende åt Vietnam^s folk. Det gör vi också idag. För ett år sedan inleddes invasionen i Kambodja. Så har kriget vidgats till Laos. Men vägen till fred i Vietnam går inte via krig i dess grannländer. Amerikas väg till fred leder förr eller senare ut ur Indokina.

Målsättningarna för kriget har gradvis förskjutits. Det torde numera finnas få som försvarar det ursprungliga engagemang^et i Sydvietnam. De strategiska målsättningarna har skjutits i bakgrunden. Den sydvietnamesiska demokratin, representerad

av regimen i Saigon, förefaller inte att väcka någon entusiasm längre. Vad diskussionen nu gäller är hur man skall komma ur detta krig. Den som idag kritiserar kriget i Vietnam behöver inte längre påvisa det militärt, moraliskt och politiskt oförnuftiga i kriget. Man diskuterar i stället vilka slutsatser som skall dras av konstaterade fakta. Denna förskjutning i diskussionen ^{av} representerar enligt min mening en utveckling i rätt riktning.

Man kan bara med sorg konstatera att 60-talet kunde ha blivit helt annorlunda om den diskussion som nu förs i USA i stället hade förts 1954 när fransmännen lämnade Indokina eller 1965 innan

bombningarna började. Ty den grundläggande pro-
blematiken har hela tiden varit densamma. Det
förblir en illusion att tro att man ^{kan} ~~har~~ ^{mot} ~~mot~~ ^{svaren} ~~svaren~~
de krav på social rättvisa med våld och militära
maktmedel.

Neutralitetspolitikken skall tryggas vår fred och
vårt oberoende. Men den utgör också det svenska
folkets främsta bidrag till avspänning och fred
i vår värld. Vi skall orubbligt hålla fast vid
neutralitetspolitikken.

Just nu står vårt förhållande till EEC i förgrunden. Det berör oss alla. Socialdemokratien har klargjort sin inställning. Neutralitetspolitiken ligger fast. Vi vill positivt medverka i ett vidgat ekonomiskt samarbete i Västeuropa med ett fritt varuutbyte som grundval. En fri handel är ett livsvillkor för ett litet land som måste basera sitt välstånd och sin utveckling på en omfattande export. Där- för eftersträvar vi nära, omfattande och varaktiga förbindelser med en utvidgad europeisk ekonomisk gemenskap.

Det innebär att vi får större möjligheter att

sälja våra varor. Det medför självfallet också förpliktelser och de påfrestningar som en hård konkurrens alltid medför.

Men redan det förhållandet att vi är ett lågtull-land innebär förpliktelser och påfrestningar. Redan när vi började riva ner våra egna tullar och i vårt eget intresse satsa på frihandel tog vi det avgörande steget. Vi måste klara dessa påfrestningar genom en solidarisk politik inte genom att avskärma oss från omvärlden. Vi är inte rädda för att ta på oss skyldigheter. Vår ekonomi är i grunden konkurrenskraftig, vårt samhälle är strakt och handlingskraftigt.

JJA
8/11

X X X

När förändringen sker så snabbt som nu blir framtiden osäker. Människor gripas av oro. Vi upplever kravet på trygghet och en säker sysselsättning som särskilt angeläget. Det är vår främsta fordran på politiken. Den skall inriktas på full sysselsättning. Och samhällets möjligheter skall användas för att skapa sysselsättning. Därför måste vi ge samhället nya instrument. Om vi sloss till ro, om samhället var handfallet inför problemen skulle enskilda människor och bygger drabbas med förödande resultat.

Norrköping är ett exempel. Det var en gång en stor textilstad. Omkring textillindustrin var en stor del

av stadens utveckling uppbyggd. Människors hela till-
varo och framtid hängde ihop med detta. Men så kom
förändringen. För 20 år sedan arbetade omkring 6 000
människor i Norrköpings textil- och konfektionsindu-
strier. Nu är det omkring ~~500~~⁴⁰⁰. Siffrorna speglar en
dramatisk förändring. Förra året kom den senaste stora
nedläggningen, YFA.

Skulle vi då ha sagt till människorna här: Ni kommer
att förlora jobbet, en stor del av en industribransch
kommer att försvinna och staden kommer att drabbas av
kris men det kan vi inte göra någonting åt. Samhället

Skulle ske

kommer att förhålla sig passivt och invänta det privata initiativet och se vad marknadskrafterna skall göra för er. Vi kommer inte att rubba oss ur fläcken ty vi har nu nått den gräns på andra sidan vilken individens frihet är hotad - som någon sa för 10 år sedan. Ingen utbyggnad av den offentliga sektorn - arbetsmarknads- politiken, lokaliseringpolitiken, näringspolitiken.

Det kunde vi inte gå med på. Det kunde inte människorna här, fackföreningsrörelsen här, kommunalmännen här gå med på. I stället drev vi fram hela denutbyggnad av samhällets instrument som ägt rum. Därigenom blev handling möjlig.

Vi gick in med arbetsmarknadspolitikens alla medel.

Vi försökte tillsammans med kommunen skaffa hit nya företag. Och de har kommit.

Men än finns det problem i Norrköping. Det har vi de senaste dagarna blivit påmind om genom vad som sagts och skrivits om YFA.

När företagen bygger ut och anställer nytt folk tvingas samhället till omfattande investeringar i bostäder, skolor, vägar osv. Dessa samhällsinvesteringar är ofta lika stora som företagets. Fallet YFA visar att också när företag lägger ner tvingas samhället till kostnadskrävande åtgärder. Tydligare kan inte behovet av ett bättre samarbete mellan samhälle och näringsliv illustreras.

Jag riktade för ett år sedan hård kritik i fallet YFA. Praktiskt och ideologiskt. Det får inte gå så till att ett företag lägger ner en verksamhet, åsamkar enskilda människor stora svårigheter och samhället stora kostnader för att hjälpa dem samtidigt som man höjer utdelningen till aktieägarna. Det rådde vidare en uppenbar motsättning mellan de våldsamma angreppen mot samhället från borgerligt håll och från näringslivet~~s~~ håll, Och den karga verkliga ^{en}heten, där ett starkt och handlingskraftigt samhälle förblir ett ^{mycket}stöd och ett skydd för den enskilda människans trygghet.

Genom samhällets lokaliseringpolitiska insatser har hittills tusen nya arbetsstillfällen skapats i Norrköping för

ett mer differentierat näringsliv.

Det räcker inte. Nu ligger på riksdagens bord förslaget om utlokalisering av statlig verksamhet. Norrköping står främst i ledet bland de orter som får ta emot dessa myndigheter. Enligt regeringens förslag gäller det 1.800 nya arbetstillfällen. Denna statliga verksamhet ger ytterligare stadga åt regionen. Näringslivet blir mindre ensidigt än tidigare.

Utlokaliseringen av statlig verksamhet har skapat oro hos många av de anställda. Det kan vara svårt att bryta upp från en invand miljö. Men de som flyttar kommer säkert att snabbt uppskattna de utomordentliga fördelar och utvecklingsmöjlig-

heter som Norrköpings-regionen besitter. Jag är övertygad om att man här i Norrköping kommer att göra allt för att de inflyttade skall trivas i sin nya miljö. Och idag, när en icke ringa del av Norrköpings invånare är församlade, vill jag säga till er: Ta väl hand om dem som kommer!

Se till att de känner sig välkomna som goda Norrköpingsbor!

Säkert är inte problemen över men utsikterna nu är mycket ljusare än för några år sedan. Det finns energiskt folk här i Norrköping med bergfast tro på sin bygd. De har kommit till oss - kommunalmännen, fackförningsfolket, företrädare för människorna som här bor. Ofta har de haft dystra besked om företag som lagts ner, om arbetslöshet, om svårigheterna att finna pengar, att hjälpa människor i svårighet.

Men de har aldrig sviktat i sin bergfasta tro på den egna bygdens utvecklingsmöjligheter. Det är en avgörande förutsättning för framgång.

Den andra förutsättningen är denna: Det måste finnas ett starkt samhälle i ~~bakgrunden~~ som stöder kommunen, fackföreningarna och människorna. Folket i Norrköping kom ju inte till oss bara för att klaga. De kom för att ställa krav på handling. Men då måste samhället också ha möjligheter att handla. Det är denna grundläggande frågeställning som stått i centrum för debatten under snart sagt hela efterkrigstiden. Tänk om vi givit efter för de borgerliga kraven på att hålla tillbaka anslagen till arbetsmarknadspolitik och näringspolitik. Tänk om vi givit efter för deras ideologiska kamp mot den offentliga sektorn och samhället som ett hot

mot individen. Tänk om vi gett efter för deras skatte-sänkningsoften. Det var inte arbetsvilja som saknades här. Det var sysselsättningstillfällena. Och sysselsättningsstillfällena skapar man inte genom att försvaga samhället.

En borgerlig ideologi stod handfallen inför 60-talets problem. Det är en viktig slutsats. Och denna borgerliga ideologi har inte blivit mera i samklang med verkligheten ^{och blivit 70-års åring.} därför att det gått 10 år. Den står lika handfallen inför 70-talets problem. Det är en ännu viktigare slutsats. Ty det finns anledning att komma ihåg att Norrköping inte är ett isolerat fall. Det finns andra städer som haft och har likartade problem: Borås, Oskarshamn, Uddevalla.

På plats efter plats i landet möter vi problematiken. Och textilindustrin är inte den enda där förändringar går fram. Det handlar också om skogsindustrin, verkstadsindustrin, varven. Hela vårt näringsliv kommer att utsättas för en hård internationell konkurrens och för följderna av en hektiskt snabb/teknisk utveckling. Vi kan inte idag med säkerhet peka ut de orter och människor som under 70-talet kan drabbas av svårigheter. Men vi kan inte säga till dessa orter och dessa människor: Ni kommer att förlora jobbet, men samhället rubbar sig inte ur fläcken. Det blir ingen näringspolitik, ~~men~~ ingen ökad splanmässighet i den ekonomiska utvecklingen, ingen förbättrad insyn för löntagarna.

En aktiv näringspolitik innebär att man för människornas skull måste ta risker, vara beredd på misslyckanden i enstaka fall och vi får också vara beredda på att våra politiska motståndare kommer att tala tyst om framgångarna men till det yttersta utnyttja misslyckandena för att om möjligt förhindra näringspolitikens utbyggnad.

Men vi kommer inte att falla undan. Vi kommer att gå vidare framåt. Vi kommer i framtiden att kunna hänvisa till många orter och säga att striden om deras trygghet avgjordes när näringspolitiken växte fram.

Låt mig ta ett konkret exempel, som handlar om trygghet. Nyligen hade vi en stark högkonjunktur. Exportföretagen ropade efter folk, antalet lediga platser var högre än någonsin.

Ändå gick det människor arbetslösa. De fanns i delar av vårt land som drabbats av strukturförändringen. De fanns framför allt bland de äldre. Bland dem var arbetslösheten högre, bland dem var arbetslösheten mera långvarig.

Det moderna ~~samhället~~ näringslivet kan vara hårt och obarmhärtigt mot äldre människor.

Så införde vi äldrestödet. Det har hjälpt många tusen.

Så införde vi den vidgade rätten till förtidspension.

Den har hjälpt många tusen.

Så byggde vi upp skyddade verkstäder och särskilda bered-
skapsarbeten. Det har gett 10.000-tals en meningstfylld
sysselsättning.

Men det räcker ändå inte. Det är inte marginalskatterna
eller den offentliga sektorns fel att äldre människor
inte får arbete. Det går heller inte att skapa en arbets-
marknad för unga och friska och en annan arbetsmarknad

med samhällets stöd för äldre och handikappade. Därför ligger nu två lagar på riksdagens bord. Den ena gäller uppsägningsskydd för äldre. Den andra gäller vidgade möjligheter att bereda äldre sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden.

Det är ytterligare ett väsentligt steg åt ökad trygghet.

Högonjunkturen gav överfull sysselsättning. Den kunde ändå inte ge alla arbete. Nu har konjunkturen svängt. Steg för steg förstärker vi åtgärderna för att skydda sysselsättningen, samtidigt som vi värnar den ekonomiska balansen.

K. A. M.

Arbetsmarknadspolitiken förstärks den 1 juli i år med ytterligare 300 miljoner.

Arbetsmarknadsutbildningen kan under 1971 ge över 100.000 personer utbildning, anslagen till skyddad sysselsättning och beredskapsarbeten har höjts.

Räntan har sänkts, kreditrestriktionerna har lättats, investeringsavgifterna skall avskaffas. Möjligheterna för näringslivet att göra nyinvesteringar för att stärka vår industriella kapacitet har förbättrats. Idag är läget ännu på många sätt ovissst. Det beror bl.a. på att avtalsrörelsen inte slutförts. Avtalsresultatet är betydelsefullt för

de enskilda människornas ekonomi. Den är också oerhört viktig för hela den ekonomiska politikens uppläggning. Det är därför en självklar förhoppning att parterna snabbt når fram till ett resultat.

*Den viden i
Fonderna i närheten av
Köpenhamn i Norge, Sverige*

Så mycket står fullständigt klart: Vi följer läget med största uppmärksamhet. Vi skall värna vår kraftigt förbättrade balans när det gäller utrikeshandeln, prisstabilitet, valutarereserv. Samtidigt kommer regeringen att vara beredd att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att hävda sysselsättningen och hålla arbetslösheten borta.

X X X

Årskrift 1970
23.

1969 fastställde den socialdemokratiska partikongressen ett program för socialdemokratins arbete. Det ~~skall~~ vi genomföra. Stora delar har redan förverkligats.

1970 lade den socialdemokratiska partistyrelsen i det s.k. Kramforsmanifestet inför valet fram ett valprogram för Sveriges folk. Det skall vi genomföra.

1969 och 1970 överbjöd sig våra motståndare i sin strävan att ansluta sig till våra program. Man tyckte till och med att vi inte gått tillräckligt långt i kravet på jämlikhet.

Nu genomförs programmet. Men nu utmålås strävvan till social utjämning som ett försök att ställa grupp mot grupp i det svenska samhället. Det kallas för konfrontation. När de med de låga lönerna och de slitsamma och ofta riskfyllda jobben ställer krav på en rimligare andel av välfärden utmålås dessa som ett hot mot sammanhållningen inom nationen.

Konfrontationen riskerar vi inte därför att de sämre ställlda vill fram. Det är istället klyftor som skapar splittring. De allvarligaste kriserna har detta samhälle upplevt när stora grupper stått utanför inflytande och trygghet; före den allmänna rösträtten, före de stora sociala reformerna.

Så länge de sociala skillnaderna och orättvisorna inte angrips eller kritiseras, talar de konservativa om harmoni och samförstånd. De glömmer den splittring som består däri att de lågavlönade utestängs från välfärden och förväntningarna inför framtiden, att de otrygga känner oro, att 50-60-åringarna frågar sig när jobbet tar slut och de blir överflödiga. Orättvisor och otrygghet innebär den verkliga konfrontationen.

För ett år sedan talades det mycket om förtroendekris.

Jag svarade då den 1 maj att det svenska samhällets framtid måste byggas på de stora löntagargruppernas förtroende. Vi är ett industriland. Industrin behöver resurser för sin utbyggnad. Det är självklart. Men vad hjälper det om det inte

finns människor som vill stå bakom de nya maskinerna i de nya fabrikererna, Om ungdomen flyr industrin därför att industriarbetet ter sig otruggt, fullt av risker och de ^{lämnar} ~~seknar~~ inflytande i de frågor varav deras bärning beror.

Industriarbetet måste göras tryggare och säkrare, arbetslivets sociala och ekonomiska villkor fortgående utjämnas.

Det är en förutsättning för att ungdomen skall gå till industrin efter skolan. Samhället har gjort stora och

kostnadskrävande insatser för att ~~en~~ utbilda den nya generationen till arbete i industrin. Då gäller det att

näringslivet också förmår göra industriarbetet lockande.

Då kan 70-talet innebära något av en renässans för det praktiska yrkesarbetet. Det är nödvändigt för det ekonomiska framstegens skull. Det är nödvändigt för den socialistiska utjämnings skull.

Är 70-tal, till 71 & senare
här är förändringarna i
ekonomiska villkor, med en
ökning i lönen (utifrån 1960-talet)

Vi måste ständigt förnya produktionsapparaten, men vi måste också förnya människornas levnadsvillkor i produktionen. Det är social utjämning och jämlikhet.

I inledningen till årets avtalsrörelse på den statliga sektorn sade regeringen dels att uppgörelsen måste hållas inom ramen för våra ekonomiska tillgångar, dels att den skulle ges en utjämningsprofil, d.v.s. de sämre ställda skulle få en större andel av utrymmet. Det har kallats för politisering. Men det hade varit lika mycket politisering om vi förklarade att avtalsrörelsen icke skulle ha en utjämningsprofil. Det är inte bara fråga om kronor och ören. Det är också fråga om ett bättre och mera harmoniskt

När vi talar om utjämning så är det därför att vi tror att samhället måste bygga på solidaritet. Vi vill vinna över idéer och uppfattningar, inte över människor eller grupper. Det är argument och övertygelse som är våra främsta vapen. Vi har aldrig haft så stora marginaler att vi på förhand varit övertygade om snabba segrar. Demokratins ^{högsta} ~~te~~ ^{1800-tal} ~~innebörd~~ är jämlikhet, gemenskap, delaktighet. Den har därför en social innebörd. När människor talar om demokrati föreställer de sig också ett mänskligt samhälle, värdighet i arbetet och möjligheten att tillsammans med andra utforma framtiden.

Socialdemokratins styrka är att vi alltid förmått vidga klassolidariteten till en vidare samhällssolidaritet. Vi vill inte ^{skapa} ~~skapa~~ klyftor mellan olika medborgargrupper.

Men vi vet att samhällssolidaritetsens förutsättning är en
fortskridande utjämning till de sämre ställda gruppernas
förmån. Kring denna färdriktning vill vi samla nationens
krafter.

Från dessa utgångspunkter utformar socialdemokratien
sin politik. Därför skall vi också i framtiden samla
människorna kring arbetarrörelsens idéer.